

Проблеми поліпшення інноваційної сприятливості регіональних економік

Аналізуються сучасні підходи, що існують у науковій літературі щодо проблеми оцінювання та вимірювання інвестиційного клімату та інноваційного потенціалу як країни загалом, так і окремих регіонів зокрема. Запропоновано авторський підхід щодо оцінки як інвестиційного клімату, так і інноваційного потенціалу регіональних економік, який базується на теорії, методології та практиці оцінювання науково-технічного потенціалу, напрацьованих Київською науковою школою наукознавства. Здійснено класифікацію регіонів України за рівнем їхнього інноваційного потенціалу, визначено інноваційно привабливі регіональні економіки.

Ключові слова: інноваційна сприятливість, інвестиційний клімат, інноваційний потенціал, класифікація регіонів.

Визначена в українському суспільстві стратегія на утвердження принципів і механізмів соціально-орієнтованої інноваційної моделі соціально-економічного розвитку, обумовлює необхідність моніторингового аналізу поліпшення інноваційної сприятливості як регіональних економік, так і національної економічної системи загалом. Тому збагачення науково-практичних підходів стосовно активізації зазначеного процесу за рахунок покращання привабливості інвестиційного клімату та розвитку інноваційного потенціалу різного рівня економічних систем і на цій основі модернізація як регіональних, так і загальнодержавних стратегій розвитку – є досить важливою проблемою сучасності.

Аналіз досліджень і публікацій у зазначеному контексті [1–4, 6–7, 9–10] засвідчив необхідність й актуальність удосконалення методологічних та теоретико-методичних підходів щодо вимірювання та оцінки привабливості інвестиційного клімату, а також розвитку інноваційного потенціалу для реалізації здійснюваних в Україні системних структурно-інноваційних перетворень.

Метою дослідження є розробка методологічних, теоретико-методичних аспектів удосконалення практичної моделі вимірювання й оцінки привабливості інвестиційного клімату та інноваційного потенціалу регіональних економік.

Сучасний розвиток національних економічних систем країн світу засвідчує, що сприйнятливість до інновацій як виробничих, так і інших секторів економік є запорукою конкурентоспроможності та технологічної безпеки кожної з них. Існують різні точки зору щодо визначення інноваційної сприятливості економіки. У даному дослідженні проблема інноваційної сприятливості національної економічної системи розглядається у контексті необхідності для цього формування привабливого інвестиційно-інноваційного клімату, на основі якого мають удосконалюватись організаційно-економічні механізми управління розвитком інноваційних процесів на місцевому, регіональному та загальнонаціональному рівнях державного управління.

У зв'язку з цим у даному дослідженні акцентується увага на двох аспектах проблеми інноваційної сприятливості регіональних економік: а) на привабливості інвестиційного клімату та б) розвитку інноваційного потенціалу.

Методологічні проблеми оцінювання інвестиційного клімату регіональних економік

Економічне зростання, що відбувається упродовж останніх років в Україні, фактично не є результатом змін інноваційного характеру. Це є джерелом загострення проблем у системі державних фінансів та фінансів підприємств, бо зі зниженням прибутковості виробництва утворюються перешкоди, які важко подолати у боротьбі з бідністю навіть за умов збереження достатньо високого рівня зростання ВВП, що склався останніми роками. За таких обставин існують передумови того, що за умови його зниження до 4-5% знову виникне проблема необхідності збереження життя більшості населення країни.

Змінити ситуацію на краще лише за рахунок часткових заходів, зберігаючи економічну структуру та традиційні пріоритети державної підтримки розвитку економіки, що склалися, неможливо принципово. Необхідна різка зміна державної політики в напрямі інноваційного розвитку економіки загалом та регіональних економік зокрема.

В Україні необхідно (а для цього є відповідні передумови й можливості) розпочати реалізацію стратегії випереджального розвитку економіки на основі активізації інноваційних факторів. Саме за рахунок цих факторів насамперед і доцільно формувати у країні (регіонах) привабливий інвестиційно-інноваційний клімат соціально-економічного середовища.

Зазначимо, що інвестиційний клімат соціально-економічного середовища розуміється нами як певна його інтегральна характеристика, яка базується на сукупності політичних, правових, економічних та соціальних умов, що зумовлюють стимули й сприяють продуктивній інвестиційній діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів, та спрямована на забезпечення здатності економічної системи створювати й ефективно використовувати інтелектуальний капітал, посилюючи соціальну солідарність суспільства. Саме інвестиційний клімат є, на думку багатьох дослідників, що пишуть та говорять на цю тему, перешкодою на шляху залучення в економіку України серйозних інвестицій.

Існують різні підходи щодо трактування сутності інвестиційного клімату. Більшість дослідників цього феномена надають перевагу його функції забезпечення ефективного функціонування капіталу інвестора. На наш погляд, підхід до проблеми інвестиційного клімату, коли враховуються лише інтереси інвестора, себе не виправдовує і, врешті-решт, призводить до непередбачуваних інвестиційних втрат як з боку учасників інвестиційного процесу, так і суспільства загалом. Тому поєднання інтересів інвестора та суспільства – перспективніший шлях формування привабливого інвестиційного клімату і для суб'єктів інвестиційного процесу, і для суспільства.

Інвестиційний клімат – це фактор, який зумовлює стимулювання економічного розвитку, насамперед за рахунок внутрішніх ресурсів суспільства. І лише у другу чергу – за рахунок іноземних інвестицій. Свідченням цьому можуть бути, зокрема, й дослідження Всесвітнього банку [1]. За його оцінками об'єми внутрішніх приватних інвестицій перевищують об'єми прямих іноземних інвестицій серед 92 досліджуваних країн світу, що розвиваються, приблизно в чотири рази.

Безумовно, що суб'єкти інвестування зацікавлені, насамперед, в отриманні прибутків та зниженні витрат на ведення підприємницької діяльності, у зв'язку з чим об'єктивно виникають передумови, що можуть призвести, наприклад, до послаблення їхньої мотивації, від якої залежить впровадження інновацій та підвищення продуктивності праці. З другого боку, навпаки, для економічного роз-

витку суспільства бажано, щоб головна складова – інноваційна діяльність була притаманною для будь-якого економічного суб'єкта.

Суспільство зацікавлене в тому, щоб усі підприємства – великі й потужні, малі й такі, що тільки починають свою діяльність, вітчизняні й іноземні, ті, що використовують інноваційні технології, а також і ті, робота яких будуватиметься за традиційними схемами, вітчизняні та транснаціональні корпорації могли, доповнюючи один одного, вносити вагомий вклад у забезпечення економічного зростання переважно на інноваційній основі. Таким чином, інтереси суб'єктів економічної діяльності та суспільства співпадають у площині інвестиційного клімату. Обидві сторони зацікавлені в постійному покращанні релевантності інвестиційного клімату своїм інтересам.

Виходячи із зазначеного, логічно було б оцінювати покращання рівня релевантності інвестиційного клімату як за рахунок вкладу в цей процес економічних агентів, так і суспільства.

Дослідження Всесвітнього банку підтверджують можливість оцінювати вклад економічних агентів у благополуччя суспільства рівнем покращання інвестиційного клімату, який, за трактуванням їхніх авторів, є сукупністю характерних для кожної місцевості факторів, що визначають можливості компаній та формують у них стимули для здійснення продуктивних інвестицій, створення робочих місць та розширення своєї діяльності.

У цьому контексті слід зазначити, що, з одного боку, організаційні моделі економічних агентів задля забезпечення своєї конкурентоспроможності повинні бути відкритими імпорту різноманітних знань, ідей, інформації, інноваційних та інформаційних технологій, здатними продуктивно використовувати найсучасніші методи обробки та аналізу економічної, політичної, правової й соціальної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, нарощуючи та ефективно використовуючи цим самим інтелектуальний капітал. У свою чергу, людський, організаційний та споживацький капітал, як складові інтелектуального капіталу, взаємодіючи між собою та підтримуючи один одного, продукують створення у суспільстві синергетичного ефекту, підвищуючи цим самим рівень релевантності інвестиційного клімату.

У сучасних економічних теоріях суб'єкти економічного процесу трактуються переважно не як виробники товару, а здебільшого як виробники знань. Тому в ринковому середовищі соціальна детермінанта та інтелектуальний капітал усе більшою мірою визнаються стійкими конкурентними перевагами.

Економічні агенти зацікавлені як в отриманні прибутку, так і в підвищенні своєї конкурентоспроможності, тому інвестують кошти в нові ідеї, технології та нові виробничі потужності, що зміцнюють основи їхнього економічного зростання і процвітання, а також створюють робочі місця нової якості, надаючи цим самим можливість людям реалізувати свої можливості та поліпшити свій соціальний стан.

Водночас неминучість постійного поглиблення суспільного розподілу праці і, у зв'язку з цим або зміцнення та відтворення соціальної солідарності, або ж, навпаки, її порушення сприяє виникненню у суспільстві соціальних потрясінь чи катастроф, соціальних ризиків. Соціально структурований розподіл праці, таким чином, обумовлює у суспільстві передумови поглиблення соціальної кластеризації, соціальної поляризації та протистоянь.

З другого боку, як свідчать дослідження, ключову роль у формуванні привабливого інвестиційного клімату відіграють політика та дії органів державної влади [2–4]. Саме органи державного управління усіх рівнів покликані

сприяти покращанню інвестиційного клімату не лише для успішної діяльності економічних агентів, а водночас і задля досягнення низки соціальних цілей – економічного зростання суспільства, зменшення його соціальної кластеризації, вирішення соціальних суперечностей, відновлення миру та справедливості. Тобто створенню інвестиційного клімату, релевантного інтересам усього суспільства (усіх верств населення).

Таким чином, досягнення балансу щодо полярних інтересів, які існують між економічними агентами та органами державної влади щодо механізмів формування більш продуктивного суспільства, на наш погляд, забезпечується здійсненням стратегії створення привабливого інвестиційного клімату, який сприяв би продуктивній інвестиційній діяльності та задовольняв інтереси всіх прошарків суспільства.

Більш продуктивне суспільство, на наш погляд, володіє кращим арсеналом соціальних механізмів, здатних унеможливити прогресування ризиків соціальної кластеризації, соціальної нерівності та поляризації.

З метою моніторингу привабливості інвестиційного клімату в контексті теорії проблемно-орієнтованих оцінок, враховуючи зазначені чинники, була розроблена методика оцінки інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища, опублікована ще в 1996 р. [5].

Перші застосування зазначеної методики моніторингу інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища засвідчили, що вона дійсно дає змогу всебічно оцінювати інвестиційний клімат та завдяки цьому знизити ступінь інвестиційних ризиків [6–7], що виникають при втіленні в життя інвестиційних проектів. Зниження інвестиційних ризиків відбувається завдяки тому, що в результаті моніторингу формується нове системне знання про стан та особливості розвитку соціально-економічного середовища, в якому передбачається функціонування інвестиційних потоків. Таким чином, державним органам управління, підприємцям, ученим, громадськості загалом, а також усім зацікавленим стають доступними відомості про особливості політичних, правових та соціально-економічних умов функціонування капіталу. Це означає, що політичні, правові, соціальні та економічні ризики можуть бути враховані та упереджені при розробці конкретних інвестиційних проектів на практиці.

Методика ґрунтується на моніторингу експертних оцінок за п'ятьма предметними розділами:

1. Стан політичного середовища.
2. Рівень адаптованості політико-економічної системи до реформування.
3. Опрацьованість національної законодавчої бази.
4. Ступінь розвиненості двосторонніх та багатосторонніх міждержавних відносин.
5. Стан економічних факторів, що сприяють розвитку підприємницького середовища.

У 1996 р. за цією методикою було проведено вперше експертне дослідження інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища в Україні [8].

Вибір саме експертного методу для дослідження проблем інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища та пошуку шляхів активізації інвестиційних потоків в Україну, на наш погляд, створює передумови, необхідні для обґрунтування прогнозів розвитку інвестиційних процесів у взаємозв'язку з характером та особливостями динаміки змін соціально-економічного середовища в цілому чи окремих його складових зокрема.

Метод експертних оцінок досить широко використовується у практиці міжнародних досліджень, має свою історію практичної апробації [9]. Це спосіб науково обґрунтованого одержання незалежних оцінок, необхідних для визначення реальних інвестиційних ризиків. Даний метод має також і нормативне забезпечення.

Для проблемно-орієнтованої оцінки інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища була розроблена своя методика експертизи, що враховує певною мірою ознаки методів, які застосовуються для цього в практиці.

Концептуально модель методики така.

На певному рівні узагальнення умовно виділяються проблемні сегменти суспільних процесів, які передбачається досліджувати за допомогою експертного опитування. Число сегментів визначається раціональною доцільністю. У цьому дослідженні предметні розділи методики оцінки інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища репрезентуються трьома проблемними сегментами знань: суспільно-політичним, правовим та соціально-економічним.

Кожен із зазначених проблемних сегментів знань у свою чергу репрезентується 9-11 соціально-професійними групами фахівців, що в межах виділеного проблемного суспільного сегмента представляють різні професійні його аспекти. Для кожної із зазначених соціально-професійних груп відбирається на початку група із 3-4 експертів. Використовуючи метод «снігової грудки», група збільшується до 14-15 експертів. Таким чином, у підсумку кожен із проблемних сегментів репрезентується 140-150 експертами.

Проблема узгодженості експертних оцінок у межах соціально-професійних груп та проблемного сегмента знань вирішується методом довірчого інтервалу. Тобто враховуються ті експертні оцінки, які потрапляють у довірчий інтервал, побудований для кожного з досліджуваних чинників за правилом $\pm 2\sigma$.

Практика використання розробленого інструментарію дослідження в реальних умовах підтвердила як вдалий підхід, коли експерти групуються за їх спеціалізацією та рівнем кваліфікації, забезпечуючи цим самим дотримання принципу фаховості та, як наслідок, якості оцінок. Зазначений підхід знімає також негативні установки психологічного характеру. Експерт не дратується, дослідження не викликає у нього будь-яких упереджень, а тому він з більшою відповідальністю ставиться до своїх відповідей. Це, безумовно, підвищує достовірність одержаних даних.

Експертами, зазвичай, виступають народні депутати України, управлінці-практики (працівники органів державної влади), підприємці, політики, науковці різних галузей знань.

Застосування інструментарію засвідчило, що:

По-перше, вдалим виявився підхід, коли експерти групуються за їх спеціалізацією й рівнем кваліфікації. Це означає, що, маючи на руках анкету опитування, експерт заповнює лише один із вищезазначених розділів, саме той, який, на його думку, найкраще відповідає його професійній діяльності.

По-друге, не виявлено істотних проблем із заповненням анкет експертами. На заповнення однієї анкети витрачається у середньому до 15 хвилин.

Отже, виявляючи тенденції змін експертних оцінок у часі, ми маємо можливість зробити висновок про динаміку стану інвестиційного середовища в цілому, а також про розвиток його складових. Це допомагає відповісти на багато запитань, які цікавлять нині конкретного інвестора. І, передусім, – оцінити рівень інвестиційної привабливості в Україні соціально-економічного середовища, а також виокремити ті вузькі місця інвестиційного процесу, які виникають через

недосконалість політичних, правових та соціально-економічних умов функціонування капіталу.

Інструментарій такого дослідження розроблено з урахуванням того, що в кожному з п'яти розділів сконцентровано показники, які логічно взаємопов'язані між собою. Взаємопов'язуються вони на основі функції, яка характеризує окремі аспекти привабливості середовища, що вивчається, а також розкриває інтегральну сутність предмета досліджень загалом.

Виявлення емпіричного взаємозв'язку між показниками розділів є одним із практичних завдань дослідження і здійснюється, виходячи з принципів проблемно-орієнтованої оцінки.

Ми виходимо з того, що взаємодієваність показників у середині розділу в загальному може бути різної інтенсивності. Тож ми ставимо завдання відстежувати угруповання сильно корельованих між собою показників, щоб на цій основі розробляти прогнозні моделі.

При цьому з поля зору не випадає й завдання відстеження ступеня корельованості між собою показників з різних розділів анкети. Інакше прогнозні моделі будуть неповними.

Отже, важливу функцію у вирішенні питань сприяння активізації інвестиційно-інноваційних процесів повинні виконувати аналітичні дослідження, які дають змогу оцінювати реальний рівень інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища, де розташовано об'єкти інвестування. На цій основі розробляти конкретні рекомендації й відповідні програми, які сприяють поліпшенню інвестиційної привабливості середовища.

Оцінка інноваційного потенціалу регіону

Поняття «інноваційний потенціал» – широко вживаний термін у сучасних наукових публікаціях. Проте здійснити його оцінку досить проблематично. В цьому контексті слід зазначити, що достатній арсенал відповідних методологічних, теоретичних й емпіричних підходів, які можуть слугувати науковою основою для його вимірювання, накопичила упродовж останніх близько 45 років Київська наукова школа наукознавства [10].

Розмаїття методологічних підходів, що існують у науковій літературі щодо проблеми оцінювання та вимірювання інноваційного потенціалу як країни загалом, так і окремих регіонів обумовили необхідність розробки відповідного авторського підходу. Аналіз чинників, якими різні дослідники послуговуються для оцінки інноваційного потенціалу так чи інакше характеризують певною мірою науково-технічний потенціал країни.

На наш погляд, структура інноваційного потенціалу України [11] може бути такою:

- 1. Кадрове забезпечення (К). Стан (потужність) інтелектуального капіталу.**
 - К1.* Загальна чисельність працівників наукових організацій (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
 - К2.* Чисельність дослідників (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
 - К3.* Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
 - К4.* Чисельність докторів наук, які виконують наукові та науково-технічні роботи (на 100000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).

- К5.* Чисельність кандидатів наук, які виконують наукові та науково-технічні роботи (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- К6.* Чисельність докторів наук, зайнятих в економіці (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- К7.* Чисельність кандидатів наук, зайнятих в економіці (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- К8.* Чисельність студентів ВУЗів I–II рівнів акредитації (на 100000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- К9.* Чисельність студентів ВУЗів III–IV рівнів акредитації (на 100000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- К10.* Чисельність осіб з повною вищою освітою (на 1000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- 2. Фінансове забезпечення (Ф).**
- Ф1.* Обсяг загального фінансування наукових та науково-технічних робіт (на одного працівника основної діяльності).
- Ф2.* Обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт з держбюджету (на одного працівника основної діяльності).
- Ф3.* Обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт за власні кошти (на одного працівника основної діяльності).
- Ф4.* Обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт за кошти замовників підприємств та організацій України (на одного працівника основної діяльності).
- Ф5.* Витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт (на одного працівника основної діяльності).
- 3. Матеріально-технічне забезпечення (М).**
- М1.* Середньорічна вартість основних засобів організацій, що займаються науково-технічною діяльністю (на одну особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- М2.* Капітальні вкладення (на одну особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- 4. Інформаційно-методичне забезпечення (ІМ).**
- ІМ1.* Обсяг витрат на маркетинг та рекламу (на одну особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- ІМ2.* Кількість друкованих робіт (на 1000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- 5. Винахідницько-раціоналізаторська активність (В).**
- В1.* Витрати, пов'язані з охороною прав на об'єкти промислової власності та раціоналізаторські пропозиції (на 1 особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- В2.* Чисельність винахідників, авторів промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій (на 10000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).
- В3.* Винахідницька активність працівників, зайнятих в економіці (на 10000 працюючих).
- В4.* Кількість підприємств, що виконували роботи зі створення і використання об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій (на 100000 осіб середньорічної чисельності постійного населення регіону).

Таблиця

Інноваційний потенціал регіональних економік (рейтинг за ранговими індексами)

2005 р.	Кадри	Фінанси	Матеріально-технічне забезпечення	Інформаційно-методичне забезпеч.	Винахідницька, раціоналізаторська активність	Інноваційна активність	Середня
АР Крим	12,5	15	6,5	8,5	17,8	12,2	12,1
Вінницька	18,7	12,6	22	12,0	12,8	20,4	16,4
Волинська	21,9	18,2	22	17,0	23,8	22,6	20,9
Дніпропетровська	6,8	8,8	6,5	12,5	2,0	6,2	7,1
Донецька	9,3	12,8	8,5	9,0	3,3	2	7,5
Житомирська	22,1	17,6	21,5	18,0	18,0	17,6	19,1
Закарпатська	19,7	20	24	25,5	27,0	22,6	23,1
Запорізька	10	10,8	6,5	9,0	4,8	5,6	7,8
Івано-Франківська	16,5	11,4	15	18,5	12,0	15,2	14,8
Київська	15,6	15	10	15,5	21,3	17,4	15,8
Кіровоградська	22,7	11	16	23,5	13,8	15,4	17,1
Луганська	14,8	17,4	14,5	17,0	8,3	8,4	13,4
Львівська	5,5	16,6	9	10,5	10,8	19	11,9
Миколаївська	14,5	7,6	6,5	19,0	12,3	5,4	10,9
Одеська	6,9	13,4	8	8,0	20,3	8,8	10,9
Полтавська	15,1	9,6	17	9,0	7,0	8,8	11,1
Рівненська	22	18,4	25,5	23,5	22,0	20,2	21,9
Сумська	11,7	15	14	11,5	12,3	7,4	12,0
Тернопільська	17,1	16,6	25	16,0	17,5	25,4	19,6
Харківська	3,3	10,6	2	1,5	3,5	5,8	4,5
Херсонська	14,5	19,8	13	11,0	18,3	15,4	15,3
Хмельницька	22,9	10,6	26	16,5	24,5	18,8	19,9
Черкаська	16,5	18,2	20,5	19,5	14,3	18,4	17,9
Чернівецька	12,3	22,4	16	11,5	20,3	20	17,1
Чернігівська	18,7	8,2	18,5	17,5	19,8	11,6	15,7
м. Київ	1	9,4	1	1,5	3,3	2,6	3,1
м. Севастополь	5,4	11	3	15,5	7,8	24,8	11,2

* Розраховано за матеріалами Держкомстату України.

6. Інноваційна активність (ІД).

ІД1. Загальний обсяг витрат на інноваційну діяльність (на 1 особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).

ІД2. Обсяг витрат на продуктивні інновації (на 1 особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).

ІД3. Обсяг витрат на процесові інновації (на 1 особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).

ІД4. Обсяг реалізованої інноваційної продукції (на 1 особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).

ІД5. Обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України (на 1 особу середньорічної чисельності постійного населення регіону).

Запропонована методика вимірювання та оцінки інноваційного потенціалу була апробована на матеріалах державної статистики України.

Результати аналізу регіональних економік України за рівнем їхнього інноваційного потенціалу, що визначається зазначеними чинниками, наведено в таблиці.

Згідно з даними цієї таблиці, можна класифікувати регіональні економіки за їхнім рівнем інноваційної привабливості.

Найбільш інноваційно привабливими регіонами можна вважати: м. Київ (ранговий індекс 3,1), Харківську (ранговий індекс 4,5), Дніпропетровську (ранговий індекс 7,1), Донецьку (ранговий індекс 7,5) та Запорізьку (ранговий індекс 7,8) області.

До другої групи за рівнем інноваційно привабливих регіонів можна віднести: Миколаївську (ранговий індекс 10,9), Одеську (ранговий індекс 10,9), Полтавську (ранговий індекс 11,1) області, м. Севастополь (ранговий індекс 11,2), Львівську (ранговий індекс 11,9), Сумську (ранговий індекс 12,0) області та АР Крим (ранговий індекс 12,1).

До третьої групи – найменш інноваційно привабливих регіонів, слід віднести решту 15 областей.

На основі розглянутих наукових підходів вітчизняних та зарубіжних досліджень щодо оцінки та вимірювання привабливості інвестиційного клімату та розвитку інноваційного потенціалу різного рівня економічних систем, встановлено, що запропонована емпірична модель визначення інноваційної сприятливості української економіки дозволяє виявити регіональні особливості цього процесу, які можуть слугувати основою удосконалення організаційно-економічних механізмів управління розвитком інноваційних процесів на місцевому, регіональному та загальнонаціональному рівнях державного управління з метою забезпечення конкурентоспроможності та технологічної безпеки нашої країни.

Слід також враховувати, що в сучасних економічних умовах доцільно поліпшувати інноваційну активність виробничих секторів національної економіки в залежності від особливостей розвитку інвестиційного клімату та інноваційного потенціалу регіональних економік, що сприятиме зниженню відповідних інвестиційних ризиків та нарощуванню потенціалу структурно-інноваційної трансформації українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Доклад о мировом развитии – 2005 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: /www.un.org/russian/esa/docs/wdr2005.pdf/.

2. Бутко М. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону / М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко // Економіка України. – 2005. – №11.
3. Інвестиційний клімат в Україні: фактори регіональних ризиків / [О.О. Слюсаренко, О.В. Кужель, Ю.А. Авксентьев, В.А. Головка, Б.М. Данилишин, В.Л. Наконечний, В.І. Лисицький, В.М. Штуца]. – К.: РВПС України НАН України, 1999.
4. Тихомиров В.Б. Политический риск: рейтинг Литвы / В.Б. Тихомиров, И.В. Тихомирова // Диалог. – 1990. – №15.
5. Маліцький Б.А. Оцінка інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища / Б.А. Маліцький, В.М. Головатюк, В.П. Соловйов. – К., 1996.
6. Луман Н. Понятие риска / Н. Луман // THESIS. – 1994. – Вып. 5.
7. Найт Ф. Понятия риска и неопределенности / Ф. Найт // THESIS. – 1994. – Вып. 5.
8. Маліцький Б.А. Моніторинг інвестиційного клімату в Україні / Б.А. Маліцький, В.М. Головатюк, В.П. Соловйов. // Розвиток науки та науково-технічного потенціалу в Україні та за кордоном. – 1998. – №2(3).
9. Соловьев В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В.П. Соловйов. – К.: Феникс, 2004. – 560 с.
10. Научно-технический потенциал: структура, динамика, эффективность. – К.: Наук. думка, 1988. – 347 с.
11. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / [стат. збірник]. – К.: Держкомстат України, 2006.

Головатюк В.М., Соловьев В.П. Проблемы улучшения инновационной благоприятности региональных экономик.

Анализируются современные подходы, которые предлагается использовать в современной научной литературе при оценивании и измерении инвестиционного климата и инновационного потенциала как страны в целом, так и ее отдельных регионов, в частности. Предложен авторский подход к измерению как инвестиционного климата, так и инновационного потенциала региональных экономик, базирующийся на теории, методологии и практике оценивания научно-технического потенциала, разработанных Киевской школой науковедения. Осуществлено ранжирование регионов Украины по уровню их инновационного потенциала, на основе чего выявлены инновационно привлекательные региональные экономики.

Ключевые слова: инновационная благоприятность, инвестиционный климат, инновационный потенциал, классификация регионов.

Golovatyuk V.M., Solovyov V.P. Problems of Improvement of Innovative Favorableness of Regional Economies.

Modern approaches of evaluating and measuring innovative potential of the country are considered on the basis of scientific literature and statistical data. There are analyzed both regional and national levels. The author's approach has been offered for measuring innovative potential of regional economies. This approach is based on the theory, methodology and practice of Kiev "science of science" school. Attractive regional economies has been determined on the basis of ranging innovative potential level of the regions of Ukraine.

Key words: innovative favorableness, investment climate, innovative potential, classification of regions.

Надійшло 17.11.2008 р.